

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (за вересень – жовтень 2023 р.)

Податкова та митна політика

Сумлінною сплатою податків до бюджету громадяни та бізнес фінансово підтримують обороноздатність та стійкість України. За оперативними даними Державної казначейської служби, за січень – вересень 2023 р. до загального фонду державного бюджету надійшло 1 274,9 млрд грн, зокрема за вересень – 144,1 млрд грн. Серед платежів, які контролюють податкові та митні органи, основні надходження отримано за рахунок:

- ПДВ з увезених на митну територію України товарів – 261,0 млрд грн, зокрема у вересні – 34,5 млрд грн;
- ПДВ з вироблених в Україні товарів – 146,4 млрд грн (зібрано – 248,0 млрд грн, відшкодовано – 101,6 млрд грн), зокрема у вересні – 19,4 млрд грн (зібрано – 30,1 млрд грн, відшкодовано – 10,7 млрд грн) (рис. 1);

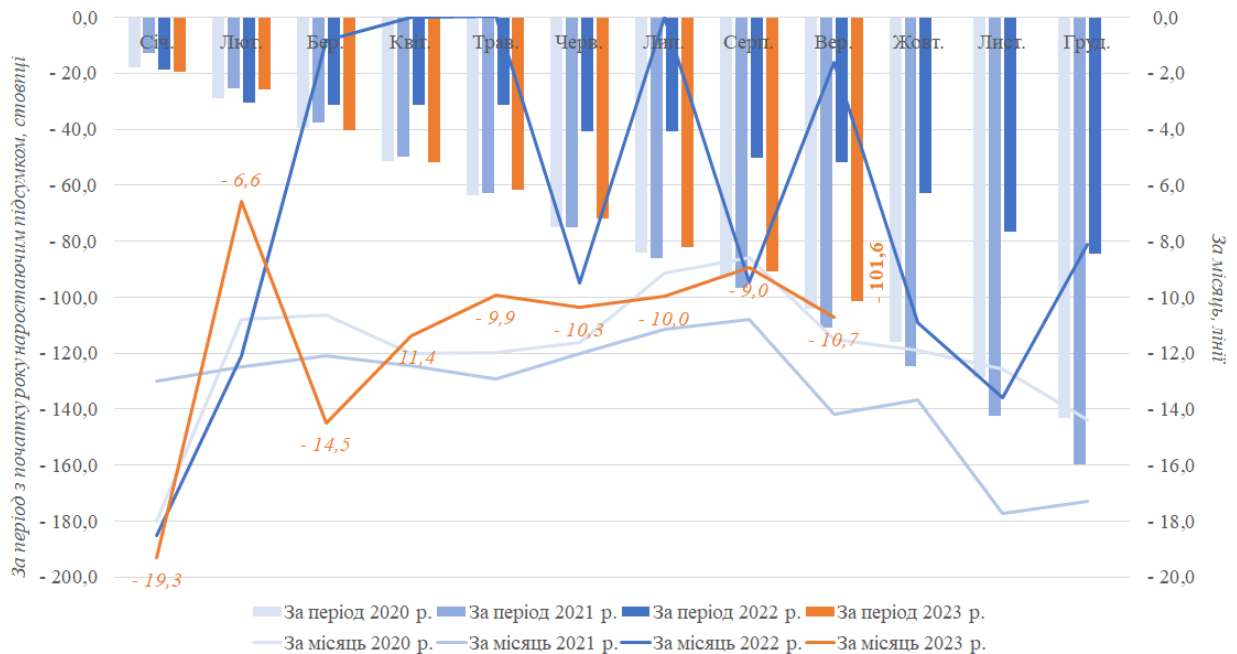

Рис. 1. Динаміка бюджетного відшкодування ПДВ у 2020–2023 рр., млрд грн
 Джерело: складено за даними Державної податкової служби України та Міністерства фінансів України.

- податку на доходи фізичних осіб та військового збору – 125,1 млрд грн, зокрема у вересні – 15,2 млрд грн;
- податку на прибуток підприємств – 106,1 млрд грн, зокрема у вересні –

4,2 млрд грн;

- акцизного податку – 79,9 млрд грн, зокрема у вересні – 10,9 млрд грн;
- рентної плати за користування надрами – 46,1 млрд грн, зокрема у вересні –

6,7 млрд грн;

● ввільного та вивільного мита – 22,4 млрд грн, зокрема у вересні – 2,8 млрд грн.

Частка виконання розпису доходів за січень – вересень 2023 р. Державною податковою службою (ДПС) становила 102,4 % (+12,6 млрд грн), Державною митною службою – 97,1 % (-8,4 млрд грн).

Загалом, за підсумками дев'яти місяців поточного року, до загального і спеціального фондів державного бюджету надійшло 2 013,5 млрд грн податків, зборів та інших платежів.

Надходження ЄСВ до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування в січні – вересні 2023 р. становили 343,3 млрд грн, зокрема за вересень надійшло 41,4 млрд грн. Позитивну роль відіграють у цьому надходження ЄСВ із грошового забезпечення військовослужбовців.

З 01 жовтня 2023 р. відновлено штрафні санкції за порушення порядку застосування касових апаратів. У зв'язку із ухваленням Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» від 30 червня 2023 р. № 3219-ІХ, повернуто відповідальність за порушення порядку здійснення розрахунків за товари (послуги).

Водночас цей же Закон № 3219-ІХ звільняє низку суб'єктів господарювання від відповідальності за порушення, вчинені ними в період з 01 січня 2022 р. до 01 жовтня 2023 р. Винятком є відповідальність за порушення порядку проведення розрахункових операцій під час продажу підакцизних товарів, здійснення діяльності з купівлі / продажу іноземної валюти, а також діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор.

Починаючи з 01 жовтня 2023 р., суб'єкти господарювання не нестимуть відповідальності за порушення, вчинені ними під час продажу товарів, надання послуг на територіях:

- тимчасово окупованих російською федерацією – по дату завершення тимчасової окупації;

- активних бойових дій – по дату завершення активних бойових дій;

- можливих бойових дій – по дату припинення можливих бойових дій.

Винятком є відповідальність за порушення порядку проведення розрахункових операцій під час продажу підакцизних товарів.

Також Закон № 3219-ІХ суттєво зменшує розміри штрафних (фінансових) санкцій для фізичних осіб-підприємців, які є платниками єдиного податку, із 100–150 % до 25–50 % вартості проданих із порушенням товарів (робіт, послуг), відповідно.

Як повідомила ДПС, станом на 01 жовтня 2023 р., 135,2 тис. суб'єктів господарювання зареєстрували реєстратори розрахункових операцій (РРО) та 306,7 тис. суб'єктів господарювання зареєстрували програмні реєстратори розрахункових операцій (ПРРО). Загалом в Україні зареєстровано 951,4 тис. РРО/ПРРО, з яких: 289,6 тис. РРО та 661,8 тис. ПРРО.

Таким чином, відбулося посилення касової дисципліни із пом'якшеними

умовами для малого бізнесу та бізнесу на постраждалих територіях. Виконання вимог законодавства, напряду чи опосередковано пов'язаного із поповненням державного та місцевих бюджетів, є обов'язком кожного громадянина нашої держави, особливо під час воєнної агресії російської федерації проти України.

З 01 жовтня 2023 р. обмежено продаж алкоголю та сигарет у магазинах безмитної торгівлі (duty free). З 01 жовтня 2023 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо протидії незаконному обігу тютюнових виробів» від 10 серпня 2023 р. № 3326-IX. Обсяг нелегальної тютюнової продукції в Україні станом на червень 2023 р. становив 19,5 %, а його найбільша складова частина – сигарети із маркуванням «Duty Free» (рис. 2).

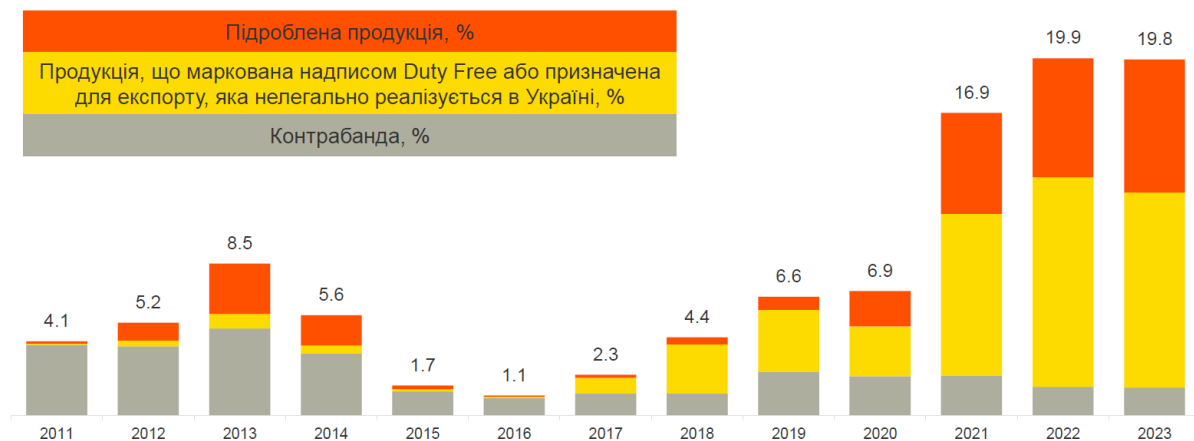

Рис. 2. Динаміка середньорічних обсягів нелегального ринку сигарет в Україні в 2011–2023 рр., %

Джерело: Kantar, Американська торговельна палата в Україні¹.

Ухвалені законодавчі зміни до припинення або скасування воєнного стану в Україні забороняють:

- реалізацію магазинами безмитної торгівлі, а також виробництво для таких цілей тютюнових виробів та/або рідин, що використовуються в електронних сигаретах;

- продаж магазинами безмитної торгівлі тютюнових виробів одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 50 сигарет або 10 сигар або 20 сигарил (вагою не більше 3 грамів кожна) або 50 грамів тютюну, або ці вироби в наборі загальною вагою понад 50 грамів;

- продаж магазинами безмитної торгівлі алкогольних напоїв одній особі протягом однієї доби в обсязі, що перевищує 2 літри алкогольних напоїв із вмістом спирту, що не перевищує 22 %, або 1 літр міцних (із вмістом спирту понад 22 %) алкогольних напоїв.

Таким чином, імплементація законодавчих норм сприятиме руйнуванню схеми ухилення від оподаткування ПДВ та акцизним податком під виглядом операцій з продажу тютюнових виробів магазинами безмитної торгівлі.

¹ Рівень нелегальної торгівлі тютюновими виробами залишається рекордно високим. American Chamber of Commerce in Ukraine. 2023. 14 вер. URL: <https://chamber.ua/ua/news/riven-nelehalnoi-torhivli-tiutiunovymy-vyrobamy-zalyshaietsia-rekordno-vysokym/>

Уряд ухвалив рішення щодо удосконалення надання авторизацій на застосування митних спрощень. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1092» від 22 вересня 2023 р. № 1014 вносить зміни до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації положень Митного кодексу України щодо надання авторизацій» від 27 вересня 2022 р. № 1092. Зміни розроблено Мінфіном з метою полегшення та прискорення процесу отримання авторизацій на митні спрощення, що позитивно вплине на бізнес. Ухвалені зміни відтворюють результати практичного застосування митними органами та бізнесом діючих положень щодо надання авторизацій на застосування митних спрощень. Так, основною зміною є запровадження додаткової моделі оцінки показників фінансового стану підприємств, завдяки якій більшість підприємств зможуть отримати авторизацію на загальні гарантії з пониженням рівня покриття до 50 %, 30 % та звільнення від гарантії. Також запроваджені зміни врегульовують низку технічних питань та удосконалюють процес надання авторизацій на застосування митних спрощень, зокрема для транзитних спрощень у рамках Конвенції про процедуру спільного транзиту та NCTS (англ. New Computerized Transit System – Нова комп'ютеризована транзитна система, яка використовується країнами – учасницями Конвенції для контролю за переміщенням товарів під процедурою спільного транзиту). Таким чином, можливості бізнесу для отримання митних спрощень розширюються.

ДПС запустила мобільний додаток «Моя податкова» від податкової. З 23 вересня 2023 р. мобільний застосунок «Моя податкова» від ДПС доступний користувачам. Застосунок можна завантажити на телефони як на платформі Android, так й iOS.

Частина сервісів застосунку доступна без ідентифікації: перевірка чека, пошук акцизної марки, дані з реєстру платників ПДВ, єдиного податку. Інші сервіси доступні після ідентифікації будь-яким файловим КЕП (кваліфікованим електронним підписом) або хмарним КЕП – «ДіяПідпис», SmartID від «Приватбанку» та інші. Мобільний застосунок доповнюватиметься новими можливостями відповідно до потреб платників податків. З метою вдосконалення роботи та сервісів мобільного застосунку, ДПС запрошує користувачів активно брати участь у тестуванні. Станом на 11 жовтня 2023 р., застосунком вже скористалися понад 28 тис. платників податків.

Мобільний додаток «Моя податкова» покликаний стати простим і зручним інструментом для отримання електронних сервісів податкової служби для громадян, а також сплати податків з використанням платіжних систем.

Держмитслужба підбила підсумки року «митного безвізу». 01 жовтня 2023 р. минув рік від початку застосування Україною міжнародної системи NCTS. За цей період у країнах – учасницях Конвенції про процедуру спільного транзиту успішно завершено понад 19,5 тис. переміщень, розпочатих митними органами України. Водночас в Україні успішно завершено понад 4 тис. переміщень, розпочатих в інших країнах – учасницях Конвенції (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка оформлення транзитних декларацій у системі NCTS під час «митного безвізу» за період із 01 жовтня 2022 р. по 01 жовтня 2023 р. Джерело: Державна митна служба України².

У контексті подальшого розширення застосування NCTS Держмитслужба активно залучає підприємства для надання авторизації на застосування транзитних спрощень відповідно до Конвенції. Так, уже надано 85 авторизацій на застосування транзитних спрощень. Понад 40 заяв від підприємств перебувають на різних етапах розгляду.

З 01 жовтня 2022 р. в системі управління гарантіями NCTS Держмитслужбою зареєстровано 31 загальну гарантію, 20 з яких на суму майже 60 млн євро є чинними станом на початок жовтня 2023 р. Також у системі управління гарантіями NCTS зареєстровано 1 373 індивідуальні електронні гарантії, 1 232 з яких на суму 66 млн євро – діючі.

Також Держмитслужба взаємодіє з митними органами інших країн у рамках адміністративної допомоги відповідно до Конвенції. За рік міжнародного застосування NCTS ініційовано майже 300 запитів щодо належного завершення процедури спільного транзиту та опрацьовано понад 300 запитів, отриманих від митних адміністрацій інших країн.

Національний інститут стратегічних досліджень.
 Жовтень 2023 р.

² Результати року «митного безвізу»: майже 24 тис. оформлених транзитних декларацій та 85 авторизацій на застосування транзитних спрощень / Державна митна служба України. 2023. 04 жовт. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/ncts-26/post/rezultati-roku-mitnogo-bezvizu-maizhe-24-tis-oformlenikh-tranzitnikh-deklaratsii-ta-85-avtorizatsii-na-zastosuvannia-tranzitnikh-sproshchen-1309>